

Slovenski Strateški načrt skupne kmetijske politike

Kaj je na kocki

V Sloveniji je živinoreja še vedno prevladujoči način kmetovanja, čeprav smo slabo samooskrbni s sadjem (36 % v 2020), zelenjavo (48 %) in krompirjem (60 %). Majhne kmetije se bodisi opuščajo ali pa jih prevzemajo velike. Večini majhnih in delu srednje velikih kmetij kmetijstvo ne omogoča preživetja: enostavno ne morejo tekmovati z velikimi intenzivnimi pridelovalci iz drugih delov Evropske unije. Biodiverziteteta je utrpela velike upade, odkar se je Slovenija leta 2004 pridružila EU. To kažejo rezultati spremljanja ptic kmetijske krajine, kvalifikacijskih ptic območij Natura 2000, traviščnih habitatnih tipov in metuljev. Strateški načrt te probleme naslavlja le deloma, zato velikih izboljšanj ni pričakovati.

Kaj je narobe s slovenskim Strateškim načrtom

- Obsežne podpore živinoreji so še vedno v središču slovenske kmetijske politike (dohodkovne podpore za govedo, krave dojlje, proizvodnjo mleka v gorskih območjih, drobnico). Ni podpor za postopno zmanjšanje števila rejnih živali, kar bi pomembno prispevalo k znižanju emisij toplogrednih plinov.
- Deli pogojenosti bodo zaradi izjem postali brezzobi tiger: DKOP 8 (krajinske značilnosti) bo obvezen le za kmetije z več kot 10 ha ornih zemljišč. Glede na to, da je povprečna slovenska kmetija velika 8,2 ha, je očitno, da za večino kmetij DKOP 8 ne bo obvezen. Tiste pa, ki bodo ta pogoj morale izpolnjevati, bodo morale krajinskim značilnostim nameniti zgolj 4 % svojih ornih površin, kar je minimum, ki ga zahteva Evropska komisija in daleč pod 10 %, ki jih predvideva Strategija EU o biotski raznovrstnosti do leta 2030.
- Naložbe v gozd bodo gonilo uničevanja okolja: naložbe bodo omogočale izgradnjo novih gozdnih cest in vlak ter nakup mehanizacije za sečnjo, pri tem območja Natura 2000 ne bodo izjema. To se bo odrazilo v povečani sečnji, zmanjšanju količine odmrlega in odmirajočega drevja ter pogostejših človeških motnjah v gozdu. Prizadete bodo zlasti občutljive vrste, kot so divji petelin, gozdni jereb, triprsti, belohrbti in srednji detel.
- Prostovoljni ukrepi za travišča ne bodo prinesli uspeha: ekosheme bodo dovoljevale trikratno košnjo travnikov, brez omejitev uporabe gnojil in določitve datumov prve košnje. Tako pogosta košnja ne omogoča semenjenja rastlin, kar dolgoročno osiromaši lokalno semensko banko in vodi v izgubo pestrosti na travniku. Nekateri kmetijsko-okoljsko-podnebni ukrepi so pesek v oči, na primer »Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov« (HAB), ki omogoča prezgodnje datume prve košnje (ponekod že 20. maja) ali pa ukrepi za integrirano pridelavo rastlin. Slednja se le malo razlikuje od konvencionalne pridelave in nima dokazljivih pozitivnih učinkov na biodiverzitetu.

Tako bi Strateški načrt lahko pripomogel k prehodu na trajnsotni način kmetovanja

- Povečane podpore postopnemu prehodu k pretežno poljedelskemu načinu kmetovanja.
- Določitev ambicioznih ciljev v okrepljeni pogojenosti, predvsem pri DKOP 2 (poleg šotišč in mokrišč bi morali tu vključiti tudi mokrotne travnike), DKOP 8 (obvezen bi moral biti za vse kmetije, krajinskim značilnostim bi morale biti namenjenih 10 % celotne kmetije in ne zgolj 4 % ornih površin) in DKOP 9 (vključena in po potrebi obnovljena bi morala biti vsa trenutna travišča na vseh območjih Natura 2000 ter vsa travišča, ki smo jih izgubili od priključitve EU leta 2004).
- Izogibanje naložbam, ki bodo imele negativen vpliv na gozdove v območjih Natura 2000. Novih cest, vlak in mehanizacije ne bi smeli finančno podpreti.
- Na območjih Natura 2000 bi morali sredstva, namenjena za naravo škodljivim agromelioracijam, porabiti za obnovo travišč, vzpostavljanje krajinskih elementov in drugih manjšinskih življenjskih okolij, ki so bila od leta 2004 uničena zaradi agromelioracij.
- Prenova ekoshem in kmetijsko-okoljsko-podnebnih ukrepov. Te subvencije naj podpirajo le ukrepe, ki koristijo okolju in biodiverziteti.